

ناگهان شعر

شاعران تاجیکستان

شاه منصور شاه‌میرزا

می خواستم پرندۀ شوم، پرنداشتم!
باغی پر از شکوفه ولی پرنداشتم!
روح من از چکامه و سروده‌ها پُر است
انگشت خامی کردم و دفتر نداشتم
روی لیم به جای سخن قفل بسته اند
آن شاعرم که مسند و منبر نداشتم
نخل امید در دل من ناشکفته ماند
در باغ‌روزگار صنوبر نداشتم
این قلب در دمدن مرا هیچ کس ندید
فریاد از این زمانه که یاور نداشتم!
ای روزهای گمشده یادی نمی کنبد
از من که از شما دل خود بر نداشتم!
***

شهادت امان زاده

که برده بونهاران خبر خزان مارا
که ز ما خبر نباشد دل باغبان مارا
من و مرغ دل چه سازیم از آن که دست قسمت
به قفس گرفته یکسر همه آسمان مارا
به سکوت سر سپارم به مثال باران
فقط اشک ما بگوید غم بی زبان مارا
که ز صبح بخت پرسد، که به لطف آفتابی
به فروغ کی رساند شب دیدگان مارا؟
منم آن نی ای که هرگز لب تو نمی نوازد
نی با دها بخواند به تو داستان مارا
گل صد ترانه در دل چه کنم که برگریز است
غم پیرمی رباید نفس جوان مارا
***

اسکندر ختلائی

در خون من غرور نیاکان نهفته است
خشم و ستیز رستم دستان نهفته است

در تنگنای سینه حسرت کشیده‌ام
گهواره بصیرت مردان نهفته است

خاک مرا جزیره خشکی گمان مبر
دریای بی گران و خروشان نهفته است

خالی دل مرا تو ز تاب و توان مدان
شیر زبان میان نیستان نهفته است

پنداشتی که ریشه پیوند من گسست
در سینه‌ام هزار خراسان نهفته است
***

رستم وهاب

شهر خورشید همان رمز خراسان شماست
جام جم‌اینی از گردش عرفان شماست
هست در خاتم ایام خطوط دیگری
خضر نوروز به تدبیر سلیمان شماست
خطر روشن ز لب سرخ شفق می جوشد
این تبسم اثر طالع دوران شماست
سینه صاف شما کمکن سینی شما
بوی ریحان شما خود آب ریحان شماست
نرم پیچیده به دستار چه مهر از ل
دل رحمین شما نسخه قرآن شماست
هیچ کس سلطنت جم ز شما وانستد
عشق و عرفان شما هست که ایران شماست
سنگ کپسار شما خاتم حکمت دارد
لُخش تا و خش همه جلوه یزدان شماست
تا نیستید به هم شهر پرواز خرد
کنج یمگان شما ساحت یونان شماست
ای که از نور شما چشم مرا بینایی است
چگرم پاره‌ای از لعل بدیشان شماست
***

فر دوس اعظم

ای که در ماورای فاصله‌ها
پُشت انبوه درد غمگینی
خوب احساس می کنم آن جا
که خودت را غریب می بینی
مثل من بی قرار و دل‌تنگی
گوشه‌ای در اتاق تنهایی
بی تو افسوس می خورم هر شب
که بر اییم ستاره‌ی چینی
ما هر دویم! چرا ماه امشب
مثل شب‌های قبل روشن نیست
باز مجبور می شوی شب را
در کنار دریچه بنشین
من به نیروی عشق خوش بینم
مُردن عشق را نمی بینم
زندگی تلخ رو نمی ماند
من و تو می خوریم شیرینی
غم نخور، پرده- پرده فاصله‌ها
عاقبت بر کنار خواهد رفت
ما به هم می رسم یک جایی
فارغ از این جهان ماشینی

اتحاد فرهنگی ایران و تاجیکستان برای اعتلای جهانی زبان فارسی

نظام‌الدین زاهدی، سفیر جمهوری تاجیکستان در ایران و نیز ۳ کارشناس بر جسته در گفت و گوهای اختصاصی با خراسان

از زمینه‌های گسترش روابط فرهنگی ۲ کشور، تاثیر شگرف این روابط بر پاسداشت زبان فارسی

و فهرست بلند ادیبان و هنرمندان ایرانی محبوب در تاجیکستان می گویند

محمد بهبودی نیا

calture@khorasannews.com

ایران و تاجیکستان از گذشته تا امروز بر پایه فرهنگ و زبان مشترک، روابط دوستانه زیادی را در عرصه‌های مختلف با یکدیگر برقرار کرده‌اند. یکی از ویژگی‌های مهم برقراری این قبیل ارتباط‌ها پاسداشت و ترویج زبان فارسی است که روزنامه خراسان تا امروز در این زمینه به تهیه گزارش‌هایی پرداخته است. در ماه‌های اخیر، مسئولان دو کشور با هدف تحکیم روابط، برنامه‌های متعددی از جمله هفته‌های فرهنگی ایران و تاجیکستان را برگزار کرده‌اند. هفته فرهنگی جمهوری اسلامی ایران از ۹ آبان امسال تا ۱۵ آبان با حضور وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و تعداد زیادی از هنرمندان و مسئولان ایرانی در کشور تاجیکستان برگزار شد. این در حالی است که هفته فرهنگی تاجیکستان نیز از تاریخ ۱۰ تا ۱۷ مهر امسال به مدت یک هفته با حضور مسئولان فرهنگی و هنرمندان این کشور در شهرهای شیراز، تبریز و تهران برگزار شده بود. اگرچه از سال ۹۵ روابط دو کشور به دلیل دخالت‌های برخی عوامل خارجی کم رنگ شده بود اما تقویت روابط در ماه‌های گذشته را می‌توان به فال نیک گرفت. به مناسبت برگزاری هفته‌های فرهنگی ایران و تاجیکستان، روزنامه خراسان در قالب پرسش‌های اختصاصی از نظام‌الدین زاهدی، سفیر فوق‌العاده و تا‌ام‌لاختیار جمهوری تاجیکستان در ایران، به بررسی چرایی اهمیت تقویت هر چه بیشتر روابط فرهنگی و تأثیر آن بر دیگر مناسبات بین‌المللی دو کشور پرداخته است.

■ لطفاً، توضیحاتی درباره میزان استفاده مردم تاجیکستان از زبان فارسی در زندگی روزمره ارائه بفرمایید.

تاجیکان و ایرانیان را مشترکات زیادی تاریخی و فرهنگی به هم پیوند می دهد که یکی از آن‌ها زبان است. ما زبان مشترک داریم که در تاجیکستان به عنوان زبان تاجیکی و تاجیکی – فارسی معروف است. تاریخ گواه است که در همه زمان‌ها زبان مشترک ما پاسدار و محافظ هویت ملی، حافظ تاریخ، فرهنگ و آیین و سنت‌های اقوام فارسی زبان بوده است. این رسالت بزرگ را زبان ما در لحظه‌های دشوار تاریخ که خطر و چالش‌هایی هستی معنوی و هویت ملی گذشتگان ما را تهدید می کردند، در بهترین وجه به اجرا رسانیده است. همین زبان مشترک ما بود که با وجود تهاجم پیوسته بیگانگان به ایران زمین و کشورداری آن‌ها در این قلمروی کهن در طول قرون وسطی، همچون زبان، ادب، علم، فرهنگ و دولت‌داری باقی ماند و با هستی خود هستی معنوی ایران زمین را تداوم بخشید.

در تاجیکستان در دوران شوروی وقتی عوامل هویت‌زدا و فشارها بر فرهنگ و سنت‌های ملی مردم تاجیک گسترش پیدا کردند، همان رسالت حفظ هویت ملی و فرهنگ را زبان تاجیکی به عنوان شاخه‌ای از زبان مشترک ما به دوش خود گرفت و نگذاشت که تاجیکان از فرهنگ و معنویت خود جدا شوند و از کیستی و چیستی خود محروم شوند. پس از کسب استقلال دولتی در تاجیکستان، با ابتکارات رئیس محترم جمهوری تاجیکستان جناب امامعلی رحمان که پرچم‌بردار راستین حمایت از زبان، معنویت و فرهنگ نیاکان شناخته شده‌اند، دوره نو برای پیشرفت زبان تاجیکی شروع شد، دایره استفاده آن گسترش کامل پیدا کرد و با پذیرش قانون ویژه زبان تاجیکی در مسند زبان رسمی استقرار یافت و جهت پاسداشت روز ۱۵ اکتبر (برابر با ۱۳ مهر) در تقویم کشور روز زبان تاجیکی اعلام شد. امروز همه شهروندان کشور به این زبان مسلط هستند و در همه وزارتخانه‌ها، مؤسسات، مدارس و دانشگاه‌ها این زبان کاربرد دارد و هیچ محدودیتی برای آن قائل نیستند. همه‌روزه برنامه‌های تلویزیون و رادیو به این زبان پخش می شوند، روزنامه‌ها، هفته‌نامه‌ها، مجلات و کتاب‌ها منتشر می شوند و کارگزاری، تحصیل در مدارس و مکاتب و دانشگاه‌ها با این زبان انجام می شود.

■ آشنایی مردم کشورهای ایران و تاجیکستان با فرهنگ یکدیگر تا چه حد در دیگر مناسبات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی دو کشور اهمیت دارد؟

آشنایی مردم تاجیکستان و ایران با فرهنگ یکدیگر که از عمومیت فرهنگی دو ملت نشئت می گیرد، بستر مناسب برای توسعه همکاری‌های دوجانبه در تمام حوزه‌ها از جمله تجارت و اقتصاد، ادب و فرهنگ، علم و فناوری و... است. هم‌زمانی و هم‌فرهنگی یک امتیاز و نعمت بزرگ به شمار می آید. پس از سفر رسمی رئیس‌جمهوری اسلامی ایران جناب سید ابراهیم رئیسی به تاجیکستان در شهریور سال گذشته و سفر رئیس‌جمهوری تاجیکستان جناب امامعلی رحمان در خرداد امسال به ایران افاق‌های نو همکاری میان دو کشور دوست و برادر باز شدند.

■ چه برنامه‌هایی با موضوعات معرفی فرهنگی و گردشگری در دستور کار قرار دارد؟

شاید بتوان گفت در دنیای معاصر، سینما حرف اول را می‌زند. مادر گذشته چند فیلم مشترک با حضور هنرمندان تاجیکستان و ایران داشتیم، از جمله فیلم‌های «در چشم باد»، «معلم»، «شکرانه» و... این فیلم‌ها با استقبال صمیمی سینماگران و علاقه‌مندان هنر مواجه شدند. در زمینه سینما و تئاتر ما می‌توانیم پروژه‌های مشترک جذابی داشته باشیم. زبان و تاریخ مشترک و واحدا، زمینه ظرفیت مناسب برای تعمیق این بخش از همکاری‌های دو کشور است و این یکی از مهم‌ترین برنامه‌هایی است که باید به آن توجه ویژه‌ای شود.

■ مردم تاجیکستان بیشتر با کدام شاعران و نویسندگان کهن و معاصر ایران آشنایی دارند؟

نمایندگان شعر و ادب ایران زمین تاریخی، مفاخر فرهنگی مشترک تاجیکان و ایرانیان و اقوام دیگر فارسی‌زبان هستند. تاجیکان ضمن افتخار به شعر ابوعبد... رودکی که زادبومش تاجیکستان امروزی است و برادران ایرانی او را برحق پدر شعر فارسی می‌دانند، به فر دوسی طوسی، سعدی و حافظ شیرازی، ناصر خسرو قبادیانی، مولانا جلال‌الدین بلخی، عبدالرحمن جامی، نظامی گنجوی، بیدل دهلوی و صداهای دیگر که آثار ماندگارشان به زبان مشترک ماست، می‌بالند و می‌نازند. افزون‌بر این، آثار این بزرگان مانند ثروت معنوی نیاکان مشترک ما در تاجیکستان مورد تحقیق و نشر قرار گرفته و امروز مردم ادب‌پرور و فرهنگ‌دوست تاجیکستان به آثار آن‌ها دسترسی کامل دارند. درباره آشنایی تاجیکان با شاعران و نویسندگان معاصر ایرانی باید گفت که مردم ما چه خاص و چه عام به فرهنگ و هنر معاصر ایران علاقه شدید دارند و آن‌ها همیشه پیگیری می‌کنند. چنان‌که دانش‌آموزان کشور ما از کتاب‌های درسی دبستان با اشعار شعری ایران، از جمله ملک الشعرای بهار، ایرج میرزا، پروین اعتصامی، سهراب سپهری، نادر نادرپور، مهدی اخوان ثالث، محمدحسین شهریار، فروغ فرخزاد، سیمین بهبهانی، هوشنگ ابتهاج (سایه)، قیصر امین‌پور، علیرضا قزوه، فاضل نظری و دیگران آشنا هستند. جالب آن است که شعر «مادر» ایرج میرزا را که

در کتاب‌های درسی مکاتب ما آمده است، بیشتر دانش‌آموزان حفظ هستند. همین‌طور اهالی علم و ادبی ما با آثار ادیبان و دانشمندان معاصر از جمله مهدی محقق، شفیعی کدکنی، سپهرس شمیسا، غلامعلی حدادعادل، رستگارفسائی، محمدجعفر باحقی، بهاء‌الدین خزمشاهی، میرجلال‌الدین کزازی، جلال خالقی مطلق، محمود دولت‌آبادی و... آشنا هستند و در تحقیقات ادب‌شناسی خود از افکار و اندیشه‌های ایشان استفاده می‌کنند. همچنین، علاقه‌مندان موسیقی و سرود در تاجیکستان با آثار چکنوازیان، محمدرضا شجریان، علیرضا قربانی، علیرضا افتخاری، سالار عقیلی، محسن چاوشی، شهرام ناظری و... آشنایی عمیق دارند و به نبوغ هنری آن‌ها راج می‌گذارند.

■ میزان همکاری‌های دانشگاهی دو کشور در زمینه زبان و ادبیات فارسی چقدر است؟

همه‌ساله در قالب سفرهای متعدد دانشگاهیان و دانشجویان به ایران و تاجیکستان، تبادل استاد و دانشجو دارند و دوره‌های بازآموزی زبان فارسی در بنیاد سعدی، همکاری‌های انتشاراتی، برگزاری همایش‌ها و نشست و کنفرانس‌های علمی و ادبی میان دو کشور می‌تواند تأییدی در این زمینه باشد. با توجه به این که دانشگاه‌های معتبری در دو کشور داریم که مدارک آن‌ها از سوی جامعه علمی جهانی تأیید شده است، تقویت این بخش از همکاری‌ها به نفع دو کشور است.

■ لطفاً، درباره میزان اهمیت شناخت کامل دو کشور از فرهنگ و تمدن یکدیگر و تأثیر آن در زمینه منافع بین‌المللی و پاسداشت زبان فارسی توضیحاتی ارائه بفرمایید.

هر اندازه مردم دو کشور با دستاوردها و پیشرفت‌های یکدیگر آشنایی عمیق داشته باشند، به نفع و سود دو ملت است. ما در گذشته‌های چندین دور هرگز رفت و آمدها و مناسبات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را قطع نکرده بودیم. بسیاری از ادبیات تاجیکستان و ایران که میراث مشترک ما محسوب می‌شوند، آن‌چنان در ترکیب فرهنگ هم تنیده‌اند که این کشورها را وطن اصلی خود می‌دانستند. علی‌همدانی، عارف بزرگ از همدان ایران هم اکنون در شهر کولاب تاجیکستان آرمیده است، کمال خجندی، شاعر صاحب نام از خجند تاجیکستان برخاسته و در شهر تبریز مدفون است. بر مبنای مشترکات دو کشور در نهادهای بین‌المللی فرهنگی مثل یونسکو می‌توانند همکاری‌های گسترده را برای معرفی زبان، ادب و فرهنگ مشترک، آیین و سنت‌های کهن گذشتگان، مفاخر مشترک علمی و ادبی و غیره راه‌اندازی کنند. در تأیید این مطلب باید از جشن نوروز یاد کرد که باتلاش کشورهای هم‌فرهنگ به عنوان جشن بین‌المللی به رسمیت شناخته شده است. ظرفیت‌ها برای پاسداشت زبان و فرهنگ مشترک در عرصه بین‌المللی زیاد است و خوشبختانه همکاری دوجانبه نیز در این راستا ادامه دارد. تاجیکستان آماده است که همکاری را در این حوزه با ایران بیش از پیش تقویت کند.

ادب و هنر

گفت و گو

حسین هلالی

از برنامه‌ریزان هفته‌های فرهنگی ایران و تاجیکستان

تولیدات مشترک هنری و تعامل نخبگان در هفته‌های فرهنگی

نوروزی - زبان و دین را می‌توان از مهم‌ترین ریشه‌های مشترک فرهنگی بین ملت ایران و تاجیکستان دانست. همین مشترکات فرهنگی و دینی، در کنار خاطره خوشی که جمهوری اسلامی ایران در برقراری صلح و امنیت در تاجیکستان در ابتدای دوران استقلال آن کشور در سال‌های ۱۹۹۲ تا ۱۹۹۷ از خود به جا گذاشته، باعث شده ملت تاجیکستان به مردم ایران علاقه منحصربه‌فردی پیدا کنند و همواره آن‌را حفظ و نمایان کنند. در همین زمینه نیز، مسئولان ایران و تاجیکستان، در پاسخ به خواسته قلبی ملت‌های خود، برگزاری هفته‌های فرهنگی دو کشور را به صورت متقابل، طی امسال اجرا کردند.

■ فراز و نشیب روابط ۲ کشور

اگرچه تا پیش از سال ۹۵، دفاتر رسمی فرهنگی ایران، در شهرهای دوشنبه و خجند تاجیکستان حضور فعال و مؤثری داشتند اما در یک مقطع زمانی، وقوع برخی اتفاقات و غرض‌ورزی‌های بازیگران عرصه بین‌الملل، موجب قطع روابط فرهنگی میان ایران و تاجیکستان شد. ایجاد این فضای سیاسی تار و مبهم بین دو کشور، سبب شد در سال ۹۵ برخی نهادهای فعال ایران در تاجیکستان از جمله دفاتر فرهنگی تعطیل شود که خوشبختانه با هوشیاری و درایت مقامات عالی دو کشور، از سرگیری روابط از چهار سال قبل، به سمت فضاهای روشن در حال حرکت است. سفرهای متقابل مقامات عالی دو کشور به پایتخت‌های مهدیگر و اولین سفر خارجی رئیس‌جمهور کشورمان به جمهوری تاجیکستان، در کنار اظهارات امیدبخش مسئولان تاجیکستان درباره راهبرتهای گسترش روابط دو کشور، افق بسیار روشنی را برای ایران و تاجیکستان ترسیم می‌کند که برگزاری هفته‌های فرهنگی ایران و تاجیکستان یکی از برنامه‌های مؤثر در این مسیر است. برنامه‌های اجرایی که در بسته هفته فرهنگی هر کشوری گنجانده و اجرا می‌شود، در واقع مشتی از خوار است تا بتواند به نسبت ذائقه جامعه مخاطب، بخشی از ظرفیت‌های فرهنگی هر کشور را به نمایش بگذارد.

■ از گردشگری حلال تا تعاملات پژوهشی
برای برقراری و اجرای هر گونه برنامه فرهنگی بین دو کشور وجود امضا، اسناد، تفاهات‌نامه‌ها، توافق‌نامه‌ها و اسناد مبادلات جزو ضروریات است. هم‌اکنون پیش‌نویس برخی از این اسناد تهیه شده و به رؤیت و توافق ضمنی دو طرف نیز رسیده است. در اسناد پیش‌رو، موارد مختلفی از جمله گردشگری حلال، تولیدات مشترک فرهنگی و هنری، سینمایی و دیگر زمینه‌های هنری، تعامل بین نخبگان ادبی، هنری، فرهنگی، پژوهشی و دانشگاهی دو کشور و نیز تبادلات محتوای رسانه‌ای گنجانده شده است.

■ پیشنهاد تشکیل دبیرخانه اتحادیه کشورهای فارسی‌زبان

با توجه به اهمیت و جایگاه زبان فارسی میان دو ملت، یکی از موضوعات اصلی در حوزه فرهنگی که جزو پیشنهادهای سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی کشورمان در روابط فرهنگی منطقه‌ای است و در مذاکرات رسمی و غیررسمی با مسئولان تاجیکستان بیان شده، موضوع تشکیل «دبیرخانه اتحادیه کشورهای فارسی‌زبان» است که تأثیر زیادی در پاسداشت و گسترش زبان فارسی دارد.

دید و باز دیدهای فرهنگی به نفع زبان فارسی

آن‌ها به ایران را از نزدیک دیده‌ام. واقعاً حیف است این همه علاقه مندی را رنج نگذاریم». دکتر تهرانی در ادامه به اقدامات انجام‌شده در انجمن دوستی ایران و تاجیکستان برای حفظ زبان فارسی اشاره کرد: «انجمن دوستی ایران و تاجیکستان یک سمن یانهادمدی است که زیر نظر وزارت امور خارجه و وزارت کشور جمهوری اسلامی ایران فعالیت می‌کند. تا پیش از کرونا، فعالیت‌های انجمن بیشتر بود و در دوران کرونا این فعالیت‌ها به فضای مجازی محدود شد. یکی از اقدامات بزرگ این انجمن در ۱۱ سال پیش، طرح فراخوان برای جمع‌آوری ۲۰ هزار کتاب از سراسر کشور بود که در نهایت حدود شش باهشت هزار جلد کتاب در چند مرحله گردآوری و به کتابخانه ملی تاجیکستان تقدیم شد که اکنون در آشیانه‌ای طبقه‌مخصوص کتاب‌های ایران در حال استفاده است».

دکتر هژیر تهرانی، عضو انجمن دوستی ایران و تاجیکستان درباره تأثیر روابط فرهنگی دو کشور بر زبان فارسی گفت: «در ماه گذشته حدود ۵۵ هنرمند تاجیک به سرپرستی وزیر فرهنگ و تفریح ایران آمدند و به تهران، شیراز و تبریز سفر کردند و حالا به عنوان بازدید هیئتی از ایران به تاجیکستان رفته‌اند. این رفت‌وآمدها قطعاً مؤثر است و ما هم استقبال می‌کنیم. تاجیکستان پاره تن ماست. مادر طول هزاره‌های تاریخی، یک ملت بوده‌ایم که حالا از هم جدا افتاده‌ایم. ما هیچ وقت تاجیکستانی‌ها را از خودمان جدا نمی‌دانیم و هر کاری از دستمان در زمینه افزایش هم‌گرایی هنری، ادبی و حتی سیاسی بریابید، انجام می‌دهیم. عشق مردم تاجیکستان به ایران بی‌حد و اندازه است. سال‌های زیادی در این کشور بوده‌ام و شور و عشق

گفت‌وگو
منوچهری

کشوری مشغول فعالیت است، مسئول زبان فارسی هم هست اما برخی می‌گویند این وظیفه بنیاد سعدی است. در صورتی که حداقل کاری که نماینده ایران در یک کشور می‌تواند انجام دهد، این است که به توسعه و تقویت زبان فارسی کمک کند. مشکل ما این است که در حوزه زبان فارسی برنامه‌ریزی بلندمدت نداریم؛ حتی وقتی بخش خصوصی وارد این حوزه می‌شود، برتابیده نمی‌شود و نهادهای دولتی می‌گویند فقط ما مسئول این کار هستیم». حسین نژاد، درباره تفاوت نوشتاری مردم ایران و تاجیکستان نیز می‌گوید: «این که چقدر باید برای تغییر خط در تاجیکستان نظر دهیم و این که ما در این زمینه آیا باید دخالت کنیم یا نه، محلی از اعراب ندارد. بالاخره زبان هر دو کشور فارسی است. مفاهیم باید برای ما مهم‌تر از خط باشد».

عباس حسین نژاد، کارشناس فرهنگی درباره اهمیت روابط فرهنگی ایران و تاجیکستان می‌گوید: «اتفاقی که برای ما اهمیت دارد این است که بتوانیم مجموعه تحت سیطره زبان فارسی را گسترش دهیم و تقویت کنیم. رهبر انقلاب هم بر توسعه زبان فارسی تأکید کرده‌اند. در ذیل این تأکید، تقویت زبان در کشورهای فارسی‌زبان دارای اهمیت فراوانی است و در این زمینه نیازمند برنامه‌جدی هستیم». او ادامه داد: بودن این روابط را منوط به هم‌افزایی نهادهای دستگاه‌های مسئول فرهنگ و زبان فارسی می‌دانم و می‌گویند: «بیشتر نهادهایی که در حوزه زبان فارسی فعالیت می‌کنند، همدیگر را رقیب می‌دانند. با این وضعیت، هر کسی برای خودش برنامه جدا اجرا می‌کند و مسلماً به نتیجه درست نمی‌رسیم. اگر سفیر مادر